

Sürgün we Gazagystanda emele gelen diaspora

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Publisistika, Romanlar, Sözler

написано kitapcy | 26 январа, 2025

Sürgün we Gazagystanda emele gelen diaspora SÜRGÜN we
GAZAGYSTANDA EMELE GELEN DIASPORA

Surat professor Ahmet Özeriň «Watanyň gözleýän halk. Gazagystan kürtleri» atly kitabynyň sahabyndan alyndy
Öňki Sowet Soýuzynda ýaşaýan kürtler üç gezek sürgüne ýollanypdyr. Göçegçi guşlar ýaly ondan-oňa, mundan-muňa şeýle bir köp sürlüpdirlir welin, belli bir ýerde iki arka atababasyň mazary-da ýok.

Olaryň göçhä-göçlük, gaçha-gaçlyk, horluk-kösençlikler bilen doly durmuşlary bar. Elmydama öweý çaga ýaly görüpdirlir. Galyň diwarlaryň, tikenekli simleriň, minaly meýdanlaryň aňyrsynda bolup geçen horluklary birnäçe ýyllap bilenem

bolmady.

«Adam seretmeýän tarapyna kördür» diýilýär. Bizem ençeme ýyllap bular barada bilmeýärdik. Şonuň üçin bu tümlügi ýagtyltmak gerekdi. Çünki birnäçe ýyllap o tarapa seretmändik, seredäýenimizde-de, berk düzgünlerden ötri nämeleriň bolup geçýändigini görmeýärdik, bilmeýärdik. Wagt tapyp gitdik, gördük, şonda bu adamlaryň nämeleri başdan geçirendiklerini bilip galdyk.

- **Üç uly sürgün**

1937-nji ýyl. Bir gün sowet ýolbaşçylary Araz derýasynyň aňyrsynda ýaşayan kürtleriň obalaryny basyp alyp, «taýýarlanyň, sizi bärden äkideris» diýipdir. Nämüçin, nirä... hiç kim bilmändir.

Bu karar bilen Stalin Nahçewan kürtlerini Orta Aziýanyň sowuk sähralaryna, Gazagystana sürgün edipdir.

Haýwan daşamak üçin ulanylýan, bar ýeri eleme-deşik bolan hapa wagonlara üst-üstüne ýüklenipdir. Soňra sürgün ýolagçylygy başlapdyr. Birnäçe güne çeken nämälim ýolagçylykdan soň ölen ölýär, diri galanlary-da garly gys gününüň ortasynda çöle taşlanýar: «Şu ýerde ýaşaberiň» diýip ötägidilýär.

Şol sürgünde ençeme ýyl geçensoň «nebit-gaz ylmyň atasy» diýip at aljak professor Nadir Nadirow ýaňy baş ýaşynda eken. Kiçijik çaga özüni sürgün edenleriň içini ýakyp ölmän galýar, birnäçe ýyldan soň sürgün edilen ýurduny baýlaşdyryp, «nebit-gazyň marşaly» derejesini alýar.

Doňýürek zalymlar şonda şol gara wagonlarda ýyldyz äkidip barýanlaryny nirden bilsin? Hawa, olar gara deşikli gara wagonlarda sürgüne wagry-sagady gelende dünýä ýalkym saçjak yldyz äkidip barýardylar.

Soňra ýene bir sürgün boldy. Bu gezek 1944-nji ýyldy. Ikinji jahan uruşynyň iň aldym-berdimli ýylydy. Stalin eli ýarag tutýan erkek göbekli bolsa, barsyny fronta çagyrdy. Kürtleriň erkekleri-de gitdi.

Gitlere garşy etden diwar emele getirdiler. Bir günde müňlerçe, on müňlerçe adam ölýärdi. Emma, görseňizläň bolýan zatlary, onlar frontda söweşip ýörkä, Ahyskadaky maşgalalarynyň daşy gije ýarymdan soň duýdansyz gabalýar.

Olara «boluň, gidýäňiz» diýilýär. Ylla kyýamat gopan ýaly bolýar. Soňra otlulara balyk ýükleýän ýaly ýüklenýär, çaga-çuga üst-üste. Wagonlaryň gapysy kilitlenýär we on müňlerçe kilometrlik ýolagçylyk başlanýar.

Ýene kürtler, ýene Orta Aziýa, ýene Gazagystan. Jeň meýdanynyň ölmän galan gahrymanlary frontdan gaýdyp gelýär welin, çaga-çugalary-da ýok, öý-öwzarlarynyň ýerinde-de ýeller öwüsýär... Näme üçinmi?

Jogap ýok, jogap Kamýu aýtmyşlatyn, «jogap berip bolmajak derejede absurd».

1989-njy ýyl. Garabagda azeri-ermeniler uruşy başlaýar. Jebir çekenler kim? Jebir çekenler ýene kürtler...

Uruş turanda döwleti barlar döwletine gidýär. Döwleti ýok bidöwlet kürtler ýene ortada näderini bilmän galyberýär. Olaryň paýyna ýene sürgünlik düşüpdir. Ata-baba ýerlerini

taşlap gaýtmaga mejbur bolýarlar. Kimsi Sowet Soýuzynyň beýleki ýurtlaryna gidipdir, kimsi Gazagystana sary ýola rowana bolupdyr. Gije ýarymdan soň pejiň başynda üzülen monjuk ýaly çar tarapa dyr-pytrak bolýarlar.

Emma ýyllar geçdigisaýy ýaragyň nili yzyna depip başlapdyr. Gelenler birigipdir, birigenler ulalypdyr, ulalanlar özüni dürsäpdir. Wagtyň geçmegi bilen Gazagystanda ene dilini gorap saklaýan uly kürt diasporasy emele gelipdir.

Ine, bu aýdanlarymyz hakyky zulумыň we gynançly sürgüniň kyssasy. Şonun üçinem ýazmalydy. Ýitip-ýok bolup gitmeli däl di bolup geçenler.

Şonuň üçin şol ýerlere çenli gitdim, gören-eşidenlerimi we geçmişden geljege uzaýan hasratly başdan geçirmelerini ýazdym. Olaryň başdan geçiren horluklarynyň bilinmegini isledim.

Egilip, şol gurruk guýydan we garaňky dälizlerden gussaly ýatlamalaryny çekip çykardym, ýagty jahana gowuşdyrdym, dem berdim, dikeltmäge synanyşdym.

Bularyň hemmesini «Watanyň gözleýän halk. Gazagystan kürtleri» ady bilen bir kitapda jemledim. Soňra «Hany, indi, çar ýana dagaň, ylgaň-da, derdiňizi aýdyp beriň» diýdim.

Goý, aýtsynlar, ýatdan çykarylmasynlar. Ýatdan çykarylmasyn, goý, geljekki nesiller nämeleriň başdan geçirlenini bilsinler, gaýdyp beýle pajygaly ýykgynçylyklar bolmaz ýaly sapak alsynlar.

- **Gazagystan kürtleri**

Gazagystan Orta Aziýada sürgün edilenleriň emele getiren diasporalarynyň iň güýçli ýurdudyr. Bu ýerde ýaşaýan kürtler köp. 2017-nji ýylyň ilat ýazuwynyň resmi statistikasyna görä, 44 müň 768 kürt bar, emma olar görkezilen sandan has köp bolmaly. Ýurtdaky kürt diasporasy we käbir kürt çeşmeleri bu görkezijiniň 150 müňe golaýdygyny öňe sürýär, hatda munuň 200 müňe ýetendigini aýdýanlaram bar.

Resmi görkezijiniň beýle az ýazylmagynyň sebäbi-de, şonça kösençliklerden we basyşlardan soň käbir kürtleriň özlerini azerbaýjanly ýa-da türkiýeli diýip ýazdyrmagyndan gelip çykýar. Orta Aziýanyň beýleki respublikalarynyň tersine, Gazagystan kürtleri umuman alanda şäherlerde ýaşaýar we sowat derejeleri has ýokary. Ýurduň ylym-bilim we biznes dünýäsinde görnükli wekilleri bar. Gazagystan döwletiniň we prezidenti Nursultan Nazarbaýewiň özlerine çemeleşişindenem diýsen hoşal ýagdaýlary bar. Ene dillerini gorap saklamak bilen birlikde, rus we gazak dillerini-de bilýärler.

Ilat taýdan köp ýaşaýan ýerlerinde kürt çagalary üçin orta bilim berýän mekdeplerde kürt dili we kürt edebiýaty aýratyn sapak hökmünde okadylýar. Şol sanda käbir ýerlerde liseýi kürt dilinde okap biljek bilim ojaklary-da bar.

• «Berbang», («Şapak») we «Yekbün» («Agzybirlik»)

Orta Aziýanyň beýleki ýurtlaryna garanda, Gazagystandaky kürt intelligentleri we kürt diasporasy ýurduň sosial durmuşynda has aktiw we guramaçylykly. Ilkinji gezek öz milli aýratynlyklary bilen Gazagystanyň parlamentine (asly wanly Wekil Nebiýew) deputat saýladylar. Özlerine degişli «Kürdüstan» gazeti, «Berbang» atly kürt jemgyýeti ýaly raýat-jemgyýetçilik guramalary bar. Umumy guramanyň ýer8ji tutýan «Berbang» Gazagystanyň Kürt bileleşigine wekilçilik edýär.

1993-nji ýylda gurlan «Berbangyň» ýurduň ýedi aýry oblastynda filiallary bar.

Garamagynda «Nûbar» edebi-çeper žurnaly we «Kürtleriň durmuşy» atly üç dilde (gazak, rus, kürt) çykýan aýlyk gazetleri bar. 2020-nji ýylda «Yekbun» ady bilen teleýaýlym hem açdylar. Kürt

dilinde berilýän bu teleýaýlum taryhy we gündelik temalarda gepleşikleri taýýarlaýar.

Az wagtyň içinde halanan we iň köp tomaşa edilen kanallaryň birine öwrülen «Yekbun» sowet döwründen biziň günlerimize çenli uzaýan müddetdäki özgerişlikleriň üstünde durup geçýär, taryhyň çaňly sahypalarynda galan käbir meseleleri orta atyp, halk köpçüligine mälim edýär.

Şu çarçuwada kürt alymlaryny, ýazyjy-şahyrlaryny, taryhçylaryny, sungat işgärlerini çagyryp, gürrüňdeşlik geçirýär, kürt düşünjesini kemala getirjek we medeniýetlerini gorap saklajak boluşlary ünsi çekýär.

Teleýaýlymyň jogapkärlerinden bolan Hejare Şamil «Yekbun TW»-iň esasy dört ugrunyň bardygyny aýdýar:

- **«Ýekbunyň» maksady:**

1). Assimilizasiýanyň önüni almak: öňki Sowet Soýuzynyň çäklerinde ýaşayan hir milliona golaý kürdün ýarsynyň häzire deňiş zorlukly hem-de meýletin ýagdafda assimilizasiýa uçrandygyny, munuň öňi alynmasa galanynyňam indiki ýigrimi ýylyň dowamynda assimilleşip gitjekdigini, taryhynyň we diliniň, medeniýetiniň ýok boljakdygyny öňe sürýärler. Dogry hem aýdýarlar.

2). Agzybirligi saklamak: Kürtleriň iň uly meselesi agzalalygydyr. Taryhdaky ýeňlişleriniň sebäpleriniň birem

şudur. Hejare Şamil: «Beýleki böleklerdäki partiýalar we toparlar şu ýerlere gelip, möhüm işleri bitirdiler, emma şol bir wagtyň özünde gelen ýerlerindäki käbir agzalalyk keselini bärigem getirdiler, gynansak-da» diýýär.

Häzir bir öyde ata-ene, çagalary, hersi aýry-aýry partiýanyň agzasy, hersi aýry syýasy ugry goldaýar, ýöne bir çukura tüýkürip bilenoklar. Bu agzalalygy aradan aýyrmak üçin «Yekbun TW» umumy platformany emele getirer.

3). Sowet kürtleriniň mirasyna eýe çykmak: Öňki Sowet Soýuzyndan şu güne çenli bir bitewi kürt mirasy galypdyr. Kürt dilinde berilýän «Ýerewan» radioýaýlymy we «Riýa Taze» gazetini ýaly köp sanly medeni organlary bar.

«Medeniýet, sungat, taryh biziň üçin iň esasy zat. Syýasy garaýşy nähili bolsa bolubersin, bir bitewi bileleşik bolmaly. Kürt medeniýeti, taryhy sungaty şu ugurda bize ýolgörkeziji bolar» diýip, muňa «Yekbun TW-niň hyzmat etjekdigini aýdýarlar.

4). Nusgalyk organa öwrülme: Teleýaýlymyň ýolbaşçylary «Beýleki böleklerimizem nusga aljak modelini kämilleşdirmek isleýäris. Şeýle-de, soňabaka rus dilinde hem ýaýlym açmagy göz önüne tutýarys. Beýtmek bilen biz hem-ä assimilizasiýanyň önüni almak, hemem kürtçe bilmeýänleriň gözünü açmak isleýäris» diýýärler.

Öňki sowet ýurtlarynda ýaşaýan ýüzden gowrak halk bar, olara we beýleki halklara eşitdirmek üçin telewideniýe iň täsirli organdyr, olar bu organdan peýdalanmak isleýär.

• Emele gelen diaspora

Gazagystan iki million 750 müň km² meýdany tutýan, Türkiýäniň üç esse ululygyndaky ýurt. Paýtagty Astana täze gurlan şäher. Ýurduň iň uly şäheri bolsa Almaty.

Gazagystanyň meýdany uly, emma ilaty az, şonça uly territoriýada 17 million adam ýaşaýar. Ilatyň 45%-i gazak, 40%-i rus. Galany kürtlerden, uýgurlardan, özbeklerden we yüz otuzdan gowrak etniki topardan ybarat. Kürt diasporalarynyň

içinde Gazagystan möhüm orny eýeleýär.

Her etniki azlyk jemagatyň ýolbaşçysy bar. Bütün bu azlyklaryňam öz aralarynda saýlaýan wekilleri bar. Bu wekil konstitusion taýdan etniki toparlara ýolbaşçylyk edýär.

Kürtler üçin bu wezipede ilkinji gezek Ezize Ziýo Bedirhan, soňra 1988-nji ýylda professor Nadir Nadirow işledi, 2003-nji ýylda professor Kinýas Ibragim Mirzeýew bu wezipäni aldy.

*Professor Ahmet Özer Ezize Ziýo Bedirhan bilen
Bariýe Bala, Hezene Hejiseleman, şeýle-de häzir aramyzda ýok*

Eliýe Ewdilrehman, Eskere Boýik ýaly ýazyjy-şahyrlar sowet döwrüniň kürt medeniýeti diýlende, biribhi ýada düşýän adamlardyr. 1920-nji ýylda Wan welaýatyna degişli Beýrek obasynda dünýä inen meşhur kürt ýazyjysy Eliýe Ewdilrehman ýaňy alty ýaşyndaka maşgalasy bilen «paştaçuýileriň» (yzyna gaýdanlaryň) arasyna goşulypdyr. Ewdilrehman «Gahrymanlar obasy» («Gunde Merxasa»), «Dagdaky söweş» («Şeré Çiya») ýaly romanlaryň awtorydyr.

Wezire Nadiri ýaly aktiw we intellektual kürt 1946-njy ýylda kimiň edendigi belli bolman galan syýasy jenaýatyň gurbany boldy.

Başga-da edebiýatçylaryň arasynda Ahmede Hepo bar, şahyr Bariýe Bala hem 1937-nji ýylda Almata sürgün edilenleriň biri. Kinýas Ibragim, Ziýo Bedirhan ýaly intelligentler, Şirine Eli, Mehmede Mejit ýaly işewürler, doktor Bari, Wizere Kinýas, Agaly, Narin Nadirowa ýaly Ezize Ziýonyň kömekçileri býurokratlaryň we «ak ýakalaryň» birinji nobatda ýada düşýänleridir.

Professor Ahmet Özer Narin Nadirowa kitabyňy sowgat berip durka

Gazagystanyň iň esasy işewürlerinden Ezime Şemo (Azim

Abdullaýew) kürt medeniýetiniň ösmegine goşant goşmakda tanalýan hormat-sylagly biznesmen.

Ýokarda ady tutulanlar Gazagystanyň kürtlerini bir agza bakdyryp oturan adamlardyr. Gysgaça aýdanda, Gazagystan kürtlerine edil häzir bir ýokary okuw jaýy ýetenok. Indi Gazagystanyň kürtlerine Gazagystan diasporasy diýmegiň ýerine Gazagystan Kürdüstany diýýänlerem bar.

• 1944-nji ýylyň Ahyska sürgüni

1944-nji ýyldaky sürgün Türkiýede diňe ahyskalylaryň sürgüni diýlip bilinýär. Ýogsam bolmasa bu sürgünde ýer alan halklaryň birem kürtlerdir. Kürtler sowet döwründe Kawkaz ýurtlarynda – Azerbaýjanda, Ermenistanda, Gürjüstanda köp ýaşaýardy.

Ahyska Gürjüstanyň çäklerinde ýerleşen we Türkiýäniň Ardahan şäherine goňşy ýer. Ikinji jahan urşy ýyllarynsa nemesler bulen hyzmatdaşlyk etmekde aýyplanyp, sowet lideri Staliniň buýrugy bilen 1944-nji ýylyň 14-nji noýabrynda kabul edilen karar bilen Ahyskada ýaşaýan 86 müň raýat Özbegistan, Gazagystan, Gyrgyzstan ýaly ýurtlara sürgün edildi. 17 müň adamyň şol sürgünde ölendigi aýdylýar. Müfit Yüksel türklerden we kürtlerden başga-da, belli bir möçberde gürjiniň we ezidiniňem sürgün edilendigini öňe sürýär.

Staliniň sürgün syýasaty şol günlerde diňe Ahyskany däl, dürli geografiýalardaky başga jemgyýetlere-de täsirini ýetiripdir. Müňlerçe çeçen, inguş, Hemşinli we Krym tatory-da Orta Aziýa ýurtlaryna zor bilen ugradylypdy.

Garamaňlaý kürtler... Kürtlük olara ullakan yük bolup durka, musulmanlygam olara aýry uly yük bolýar, olardam kän zat alynmagynyň sebäbi bolýar. Kürtleriň duçar bolan bu şertleriniň we ýagdaýlarynyň resmi maglumatlarda agzalmazlygy ünsüňi çekýär. Resmi maglumatlarda barlaram «örän gizlin» belligi urlup, sowet-rus arhiwlerinde saklanýar. Iň gynandyrýan ýerem şu: 1944-nji ýylda sowet watanyňy goramak üçin urşa giden kürt esgerleriň uruşdan gaýdyp gelende maşgalalaryny ýerinden tapmazlygydyr. Şol sürgün edilenleriň içinde Almatynyň tanymal şahsyýetlerinden Ezize Ziýo

Bedirhanyňam maşgalasy bar.

Ezize Ziýo Bedirhan: «1944-nji ýylda kakam harby gulluga çagyrylypdyr. Rus-nemes jeňinde kakam Berline çenli gidýär. Kän horluklary görýär, ok barsyny «iýýär». Ol sowet ýurdy üçin şirin janyny orta goýan adamdy. Baş ýyl söweşenden soň Gürjüstana gelip görse, ejesi, aýaly, çagalary, uýasy (dogany-da uruşa gitdi, gaýdyp gelmedi)... hiç biri ýok. Aýal ýok, çaga ýok, eje ýok, uýa ýok. Oňa barsynyň Orta Aziýa ugradylandygy aýdylýar. Elbetde, dünýä başyna ýumrulýar. Kakam şonda «Gaýdyp gelmedik bolsam bolmaýamy» diýipdir.

Pikir edip görüň-ä, bir ýurt üçin uruşa gidýärsiň, ölmän öýüňe gelýärsiň we seredýärsiň welin, hiç kimi ýerinden tapyp bileňok. Hökümet üçin uruşa git, gaýdyp gel, öýüňden adam tapma. Ugrunda söweşen hökümetiň maşgalaňy sürgün etsin. Bu nähili bolýar, allajanlarym?!»

Gazagystanyň Almaty şäherinde ýaşaýan intellektual işewür bolan Ezize Ziýo Bedirhan Kinýas Ibragim Mirzoýewiň 2021-nji ýylyň awgustynda aradan çykmagy bilen boşan Gazagystan Kürt bileleşiginiň başlyklygyna saýlandy, şondan bärem şol wezipesinde işläp gelýär.

Şeh Remezan Seýidow: «1944-nji ýylyň uruşy dowam edýärdi. Kürt erkekleri Gyzył Goşun üçin, mähriban watany üçin, Sowet Soýuzy üçin söweşe gidipdi we gan dökýärdi. Stalin we Sowet Soýuzy bolsa uruş gidip durka olaryň aýallaryny, çagalaryny, garrylaeyny haýwan wagonlaryna ýükläp göçürdi. Bu örän geň ýagdaý, mundan öň beýle zat bolmandy. Erkekler uruşda bolmaly, döwlet olaryň yzynda galan maşgalalaryny sürgün etmeli».

Gyrgyzystanyň Bişkek şäherinde ýaşaýan Ramazan Seýidowam Mirzoýewiň ölüminden soň hoşan öňki Sowet Soýuzynyň Kürt federasiýasynyň başlyklygyna saýlandy.

Almatydaky «Dostluk öyi»

• **Nazarbaýewiň halklar syýasaty**

Gazagystanda 130 dürli halkyň bardygy aýdylýar. Nazarbaýew bu halklaeyň guramalaryny we kružoklaryny Almatynyň iň owadan binasynda jemläpdir.

«Halklaryň öýi» ýa-da «Dostluk öýi» diýilýän bu ýerde («Дом дружбы») jemi otuza golaý halkyň wekilhanasy bar. Olara bölünip berlen bina juda kaşaň. Hakykatdanam wekilçilik etmäge we öwgä mynasyp ululyga hem-de owadanlyga eýe.

Nazarbaýewiň ýola goýan bu işi gyzykly we ünsüňi çekiji, özleriniň nukdaýnazaryndanam diýseň akylllylyk bilen edilen iş. Belli bir derejede medeni awtonomiýa bilen üpjün edipdir. Şeýtmek bilen dürli etniki toparlary begendiripdir, olaram bu syýasatdan göwünleri hoş, nägilesi ýok, seslerini çykaranoklar.

Ilkinji nobatda şeýle syýasy ugur bilen ol ýerde ýaşaýan halklara özlerine wekilçilik etme, ene dillerine gürleme, isleseler özlerini kämilleşdirmе, öz däp-dessurlaryna, urp-adatlaryna görä ýaşama azatlygy berlipdir.

Şeýdibem etniki toparlardan geljek nägilelikleriň we tankydyň öňi baglanypdyr. Ikinjidenem, gazak hökümeti «Bizi tankyt

etmäh, näme etseñiz şony ediñ» diýýär. Başgaça aýdylanda: «Biziñ edýän işlerimize burnuňyzy sokmañ, bize garşy çykmañ, syýasatymyza, dolandyryş formamyza we nähili dolandyryandygymyza nägilelik bildirmäh, başga näme etseñiz şony ediñ» diýýär.

Şeýlelik bilen iki tarapam biri-birinden göwnühoş, iki tarapyňam närazylygy ýok. Hem-ä etniki toparlar erkin çykyş edip bilýändikleri üçin göwnühoş, hemem hökümet etniki toparlaryň özüne garşy çykmaýandygy, tankyt etmeýändigini üçin göwnühoş.

Ýöne soňky ýyllar gazaklar närazylyklaryny we nägileliklerini azajygam bolsa bildirip başladylar. Şunça nebit-gazyň puly nirä gidýär diýip sorayanlar köpeliýär. Olar nebitiň pulundan özlerine-de paý bermegini talap edýär. Nazarbaýew we onuň hökümeti käbir düşündirişleri berýär, emma bulam olary kanagatlandyryp bilenok.

Emma bular barada aýdanynda Yrak Kürdüstan Sebitleýin hökümetiniň Bilim ministri, dostum, professor Ismet Halidiň aýdan şu sözleri ýadyma düşýär:

– *Ahmdé bira, nebiti araplar baýlykdyr öýdýär, ýogsam bolmasa, ol baýlygam däl, nygmatam däl, Allanyň olara beren iň uly belasydyr.*

Nämüçin diýip soranynda, meniňem makullaýan we şol ýerlere gidenimde ýyggy-ýyggydan agzaýan birnäçe argumentimi yzly-yzyna sanaýar:

– *Ilki bilen-ä adamlary ýaltalyga iterýär, tygşytlylygy ýatdan çykardýar. Ikinjidenem, nebit sebäpli diňe döwletler däl, bir döwletiň içinde-de adamlar biri-birine ýagy bolýar. Göreňokmy, Ýakyn Gündogar elmydama gowgaly ýer. Nämüçin? Nebit sebäpli Ýagdaý Gazagystan üçinem, nebit satýan beýleki ýurtlar üçinem şeýleligine galýar.*

• Netije

Gazagystan barada ýazan zatlarymy soňlap barýaryn. Belkäm, soň ýene-de ýazaryn. Ýazýaryn, çünki ýazmak ölümiň elinden bir zatlary halas etmek diýip düşüňärim.

Başdan geçirilen horluklar geljegimiz üçin taryh hakydasyna öwrülmeli, şonuň bolup geçen zatlary ýatlap durmaly. «Lewra» – «undulmak olar üçin ölüm» diýmegi aňladýar.

Pikir edip görüň: şunça horluga, şunça sürgüne sezewar edilen, ölümiň içinden parran geçip gelen halkyň gürrüňi gidýär, olaryň başdan geçirenleri, ýatlamalary bilinmäge mynasyp dälmi?

Ine, şonuň üçinem ýazylmalydy we bizem olary ýazyp, ete-süňke bürendirdik.

Dr. Ahmet ÖZER,
sosiolog, syýasaty öwreniji alym, professor.

@ahmetozer1
ahmet.ozero@toros.edu.tr

Çarşenbe, 15.12.2021 ý Publisistika